

XX-OJI JAUNŲJŲ MOKSLININKŲ
PSICHOLOGŲ KONFERENCIJA

BENDRYSTĖS VEDINI

2023 M. BALANDŽIO 28 D.

**PRANEŠIMŲ SANTRAUKŲ
LEIDINYS**

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

KONFERENCIJOS ORGANIZACINIS KOMITETAS

Pirmininkė:

Augustė Nomeikaitė

Nariai:

Agnietė Kairytė

Dovilė Mikučionytė

Rita Žiauberytė-Jakštienė

Studentai:

Ieva Bartašiūtė

Paulius Miškinis

Rūta Macijauskaitė

LiPSA nariai:

Rasa Jokubauskaitė

Evelina Laurynaitė

Silvija Žukaitė

KONFERENCIJOS MOKSLO KOMITETAS

Pirmininkė:

prof. habil. dr. Danutė Gailienė

Nariai:

prof. dr. Evaldas Kazlauskas

doc. dr. Sigita Girdzijauskienė

dr. Dovilė Barysė

dr. Lina Gervinskaitė-Paulaitienė

KONFERENCIJOS RĖMĖJAI

KONFERENCIJOS ORGANIZATORIAI

INFORMACINIS RĖMĖJAS

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

<https://doi.org/10.15388/JMPK23>

ISBN 978-609-07-0845-3

instrumento psichometrinės charakteristikas, įvertinti galimybes diferencijuoti turinčių ir neturinčių psichologinių sunkumų paauglių asmenybės funkcionavimo lygį. Prieš interviu paaugliai užpildė savistata grindžiamą Asmenybės funkcionavimo lygio klausimyną (angl. Levels of Personality Functioning Questionnaire; LoPFQ 12-18; Goth, Birkholzer & Schmeck, 2018; lietuviška standartizuota versija Barkauskienė ir Skabeikytė, 2020). Tebesitęsiančiame tyrime iki šiol dalyvavo 12 paauglių, (iš viso numatoma įtraukti 25-30 paauglių, kurių amžius nuo 12 iki 17 metų).

Atlikus bandomuosius interviu ($N = 4$) analizuotas klausimų suprantamumas paaugliams, tinkamumas atskleisti paauglių savasties patyrimą bei tarpasmeninio funkcionavimo procesus. Remiantis gauta patirtimi bei literatūra išskirti instrumento pritaikymo paaugliams principai, pakoreguoti interviu klausimai. Pirminiai žvalgomojo tyrimo, šiam metui atlikto su 8 tiriamaisiais (5 populiacijos grupės, 3 gaunantys psichikos sveikatos paslaugas), rezultatai rodo aukštą STiP-5.1 vidinį suderintumą ($Cronbach\ alpha = 0,919$) bei stiprias subskalių koreliacijas ($r = 0,66 - 0,93$) su bendru įverčiu. STiP-5.1 bendras įvertis statistiškai reikšmingai skyrėsi populiacijos ir psichikos sveikatos paslaugas gaunančių paauglių grupėje. Pirminiai rezultatai atskleidžia ir statistiškai reikšmingą sąsają tarp tyrėjo vertinamo asmenybės funkcionavimo lygio remiantis STiP-5.1 bei paauglių savo asmenybės funkcionavimo vertinimo pagal LoPFQ 12-18 ($r = 0,81, p < 0,001$).

Preliminarūs rezultatai leidžia svarstyti apie potencialų STiP-5.1 tinkamumą vertinti paauglių asmenybės funkcionavimo lygį, bet būtini rezultatai iš didesnės imties. Tyrimas vykdomas pagal studentų mokslinių tyrimų programą (Lietuvos mokslo taryba, Nr. S-ST-22-112).

Darbo vadovė prof. dr. Rasa Barkauskienė, VU, Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas, Klinikinės psichologijos katedra, Raidos psichopatologijos tyrimų centras

Raktiniai žodžiai: Asmenybės funkcionavimas; paauglystė; psichologinis įvertinimas.

DEPRESINIS REALIZMAS. AR DEPRESIJA IŠ TIESŲ YRA PAGRINDINIS REZULTATO TANKIO ŠALIŠKUMO FENOMENĄ PROGNOZUOJANTIS VEIKSNYS? KOKS YRA NERIMO, STRESO IR SAVIVERTĖS VAIDMUO?

Kotryna Sipko

Vilniaus universitetas, King's College London University

Rezultato tankio šališkumas (angl. *outcome density bias*) – tai tendencija manyti, kad iš tiesų visiškai tarpusavyje nesusiję įvykiai yra susiję, esant aukštam rezultato tankiui, t.y. kai jie dažnai vyksta kartu. Tyrimai rodo, kad žmogaus jautrumas rezultato tankio šališkumo fenomenui nėra pastovus, o veikiamas individualių skirtumų. Iki šiol daugiausia dėmesio buvo skiriama depresiją patiriančių žmonių gebėjimui realistiškiau įvertinti, ar įvykiai yra tarpusavyje susiję. Šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti, ar depresija yra vienintelė dimensija, paaiškinanti rezultato tankio šališkumo nuokrypį. Keliama prielaida, kad toks vertinimo šališkumas gali būti susijęs su nerimu, stresu ir saviverte.

Metodika. Tyrime nuotoliniu būdu dalyvavo 167 asmenys (60% 18-25 m. amžiaus; 71% moteriškos lyties). Individualūs skirtumai afektinėse būsenose matuoti savistatos klausimynais – Depresijos, nerimo, streso skalėmis (DASS-42) (Lovibond & Lovibond, 1995) ir Rosenbergo savigarbos skale (Rosenberg, 1965). Rezultato tankio šališkumui vertinti naudota kontingentinio mokymosi užduotis – dalyviai pasyviai stebėjo du blokus po 40 dviejų

nesusijusių įvykių porų. Vienas blokas buvo aukšto (80%), kitas žemo (20%) rezultato tankio. Dalyviai pateikė įvykių susietumo vertinimus po kiekvieno bloko.

Rezultatai. Porinis t-testas parodė, kad rezultato tankis siejosi su susietumo vertinimais ($t(166) = 14.09, p < 0,001.$). Keturios Pirsono koreliacinės analizės neparodė statistiškai reikšmingų sąsajų tarp rezultato tankio šališkumo ir depresijos, nerimo, streso ar savivertės. Nė vienas iš ranginės logistinės regresinės analizės su saviranka modelių nebuvo statistiškai reikšmingas. Tačiau trečiame modelyje pridėjus stresą, jis statistiškai reikšmingai padidino prognozuojamą rezultato tankio šališkumo nuokrypio dalį ($F(3, 163) = 1,39, p < ,05$). Kombinuotas streso, depresijos ir nerimo dimensijų modelis prognozavo 2,5% rezultatų tankio šališkumo nuokrypio.

Raktiniai žodžiai: Depresinis realizmas; Kontingencinis mokymasis; Rezultato tankio šališkumas; Priežastiniai ryšiai.

MOTERŲ PRIERAIŠUMO IR VALGYMO SUTRIKIMŲ SĄSAJOS: GĖDOS IR MENTALIZACIJOS VAIDMUO

Guoda Stepanavičiūtė

Vilniaus universitetas

Įvadas. Ankstyvieji santykiai sukuria pagrindą tolimesnei raidai bei psichopatologijos formavimuisi. Nesaugumas ir skausmingos patirtys neretai kelia stiprų gėdos jausmą bei mažina gebėjimą suprasti savo ir kitų psichikos būsenas (t.y. mentalizaciją). Tyrimai atskleidžia, kad nesaugus prierašumas šeimoje, dažnesnis gėdos patyrimas, prasta mentalizacija siejasi su valgymo sutrikimais (Nechita et al., 2021; Tasca & Balfour, 2014), kurie dažniau diagnozuojami moterims. 70%-100% valgymo sutrikimais sergančiųjų pasižymi nesaugiu prierašumu, dažniausiai vengiančiu tipu, kuris susijęs su prastesniu savo emocijų ir poreikių atpažinimu (Tasca & Balfour, 2014), o valgymo sunkumai neretai atspindi nesėkmingą būdą tvarkytis su vidinėmis patirtimis. Nors valgymo sutrikimai tyrinėjami nemažai, tačiau vis dar trūksta žinių apie valgymo sutrikimų formavimosi kelius. Šio tyrimo tikslas yra nustatyti, kaip gėda ir mentalizacija medijuoja ryšį tarp prierašumo ir valgymo sutrikimų simptomų.

Metodai. Tyrime dalyvavo 470 moterų, 18-66 metų amžiaus, ($M = 27 \pm 9$). Buvo vertinamas moterų prierašumas (Alexander et al., 2001), gėdos patyrimas (Andrew & Hunter, 2002), mentalizacija (Dmitrijevič et. al., 2017) ir valgymo sutrikimų simptomai (Fairburn & Beglin 2008). Mediacinis efektas buvo skaičiuojamas pasitelkiant mediacinę analizę (Heyes, 2018).

Rezultatai. Vengiantis prierašumas, vidutiniškai ir statistiškai reikšmingai, siejasi su valgymo sutrikimų simptomais ($r = 0,33, p < 0,001$). Serijinės mediacijos modelis atskleidė, kad vengiantis prierašumas siejasi su dažniau patiriama gėda ($\beta = 0,71, p = 0,000$), kuri veda link prastesnės į save nukreiptos mentalizacijos ($\beta = -0,12, p = 0,000$), o rezultatas yra valgymo sutrikimų simptomai ($\beta = 0,03, p = 0,000$). Mediaciniame modelyje, tiesioginis ryšys, tarp prierašumo ir valgymo sutrikimų, tapo nereikšmingas.

Išvados. Šio tyrimo rezultatai nustatė, kad vengiantis prierašumas, per gėdos, į save nukreiptos mentalizacijos mediatorius, veda link valgymo sutrikimų simptomų, dėl to svarbu toliau tyrinėti mentalizacijos vaidmenį valgymo sutrikimų kontekste. Klinikinėje praktikoje, planuojant intervencines programas sergantiesiems, svarbu įtraukti veiklas, kurios mažintų sergančiųjų gėdą, stiprintų į save nukreiptos mentalizacijos gebėjimą.